

ЦИЈЕНА:

за Црну Гору на годину 10 перп., на по год.
5 перп.; ван земље 15 франка у злату.за Црну Гору број 10 пара
за Стране Земље број 20 параЛИСТ ИЗЛАЗИ
УТОРНИКОМ И ПЕТКОМ

ВЈЕСНИК

АДРЕСА:
„Вјесник“ Цетиње, (Црна Гора)ADRESSE:
„Vjesnik“ Cetinje (Monténégro)Рукописе ваља слати Уредништву „Вјесника“
а претплату и огласе Администрацији
Огласи се наплаћују по погодби

Изгледи на успјех

Букурешки лист „La Roumanie“ пише:

Ми смо тако често у овим ступцима говорили и понављали, да политика Румуније као и свију оних земаља, које знају за императив части, не треба да зависи од побједе или пораза једне од група које су у рату, и да смо у стању судити о данашњој ситуацији и предвидјети коначно рјешење.

Што се нас тиче, овакав џиновски рат свршиће се побједом оних који сачињавају Тројни Споразум.

До сада имали смо среће да видимо како се већина наших предвиђања остварила. Ми смо добро увидјели да ће се и оно што данас овдје формулишемо, такође остварити.

Ми смо већ у почетку рекли да ће рат дуго трајати, имали смо осмијак сажалења за оне који су мислили да ће Нијемци ући у Париз 9. септембра.

Рекли смо да је садашњи сукоб више један енглеско-њемачки двобој и да је фамозна борба између Словенства и Германства, на коју су хтјели свести овај рат, једна глупост више.

Догађаји нам дају за право. Њемачка мисли на зло које би могла причинити Енглеској. Са осталима она би радо закључила частан мир, само да би Енглезима одржала лекцију. А Енглези са своје стране јављају цијеломе свијету да мира неће закључити, док не стану за врат њемачком милитаризму.

Рекли смо да ће аустријска војска добити улогу која није славна, а која је корисна, улогу помоћнице њемачкој војсци. И наше предсказивање се остварило, још у већој мјери но што смо мислили, јер су свуда, чак на Дунаву и у Буковини, Аустријанци уоквирени њемачким трупама и вјероватно под командом њемачких генерала. Сада велимо да је побједа Тројнога Споразума извјесна. Доћи ће дан, кад ћемо споменути данашњи дан 9. октобра 1914.

Њемачка је поред своје сјајне организације имала још два премимућства која је изгубила: што се тиче материјалне стране, брзином мобилизације којом је требало да згази противнике једнога за другим, и у моралном погледу, легенду о непобједимости.

Њемачка је изгубила та два премимућства.

Њена брзина — *jetzt rasch* — није јој ниуколико помогла. Послије три мјесеца рата њена је војска још увијек пред Верденом, Нансијем и Белфором. Ако је, благодарећи њеном разбојништву противу Белгије, притисла ову племениту земљу и један дио сјеверне Француске, зато опет одавна, у мјесто да напредује, уступа.

Отуда, што пролази више времена, то је Њемачка све мање у стању да чини чуда којима се разметала одмах по објави рата. Њемачка је истурила на граници све своје добре трупе. Она је чак истурила и све боље формације резерве. Она је стигла већ до граница својих напора. Међутим њени противници су још далеко од тога да су употребили све своје резерве.

Француска има још нових армија у формацији територијалаца које

ће ускоро бити спремне да уђу у борбу.

Велика Британија баш сад формира нову армију од милијон војника — и то каквих људи! Нијемци то сада знају а индијске трупе још ни из далека нијесу све на бојном пољу. Русија, коју је Бетман Холвег описивао Гошену као неисцрпну резерву у људима, тек је почела да даје Нијемцима прилике да осјете терет њених маса што се непрекидно обнављају. Велика битка код Варшаве, о којој је синоћ јављено, само је почетак. У Берлину су морали увидјети колико су се вараили у мишљењу о руској војсци, као и о француској и енглеској. О Бечу нећемо ништа да кажемо: тамо се генералштаб и дипломатија такмиче у бесвјесности.

И када, сјутра, Италија на тас теразија буде ставила свој мач — ваљало би бити кратковид па не видјети да је тај моменат могућан — и кад и други буду пошли за Италијом, судбина рата, и сада извјесна, биће ван дискусије.

У главном рат овако изгледа: Њемачка и њена помоћница Аустрија дале су максимум својих напора, докле други тек почињу. Кад Њемачка није била у стању да побједи своје противнике онда, кад је само она била готова, зар ће икада моћи да их побједи кад су се и они спремили и кад имају многобројне и нетакнуте резерве?

Чак и без гласања у рат осталих чинилаца, данас је извјесно да ће Њемачка и Аустрија бити коначно побједне. Ако и остали уђу у борбу, биће несреће.

Ето, ваљало у будуће ратне перипетије неће бити тако интересантне. Осјећа се да ће неминовно бити успјеха и неуспјеха, побједа и поразачења, али коначан резултат џиновске борбе није више у питању.

Рат ће бити дуг, имаће многобројних перипетија; али побједа ће развити своја крила над војскама које се данас у Европи боре за независност малих народа и за побједу начела националитета, то јест Правде и Моралнога Поретка.

Овдашњи Царско-Руски Војни Агент, г. генерал Н. Потапов, примио је ово службено саопштење:

Петроград, 26. окт. (3 сата по подне). У јутру 25. окт. непријатељска крстарица „Бреслау“ приближила се Потји и отворила је паљбу на варош, луку, кулу свјећу и жељезничку станицу, избацивши око 50 метака.

Када се је крстарица примакла кеју и старала се да отвори митраљешку ватру на нашу војску, тада је ова одговорила топовском и пушчаном ватром. Послије првих метака, који су крстарицу погодили, „Бреслау“ се је нагло удаљила у правцу Сухума. На нашој страни је 1 погинуо, 6 рањених. Штете у вароши незнатне. У становништву нема губитака. Ред се у вароши није нарушио.

25. октобра Турци су са двије дивизије и 58 пољских топова и неколико опсадних под заштитом многобројне курдске коњице напали нас од стране Хасан-Кале према кеприкејској позицији, коју смо ми били заузели. Наступање је било енергично. Турци, које смо одбацили неколико пута с висова, поново су покушали да обиђу наше

десно крило, али када је наша козачка артиљерија заобишла Турке и отворила на њих убилачку ватру, Турци нијесу могли уздржати унакрсну ватру наше артиљерије и пјешадије и дали су се у бјегство, најприје на лијево крило а затим и на цијелом фронту, и користећи се ноћу и брдовитошћу терена успјели су да се спасу.

Петроград, 27. окт. (6 сати у вече). У Источној Пруској борба се продужава; наша војска заузела је неколико вароши у правцу Млаве и пробила је напријед, при чему је артиљеријском ватром било задржано непријатељско кретање к станици Солдау.

Преко Висле Нијемци су одступили из Влоплавска к Нешави и од Кониња на Слупци. — На путу за Краково продужавамо сузбијање непријатељске аријергарде. — Јужно од Пшемисла 25. окт. заробили смо 1000 Аустријанаца и неколико топова.

Петроград, 28. окт. На источнопрусском фронту ми смо десно крило непријатељско, које се упорно одупирало у околини Лика, одбацили према Мазурским Језерима.

На истоку Најденбурга близо жељезничке станице Мушакена, наша коњица разбила је њемачки одред који је штитио жељезнички пут и у исто доба запленила је комору и бацила у ваздух два жељезничка моста.

На лијевој обали Висле 26. окт. бра наша коњица приморала је на одступање ка Калишу непријатељску коњичку дивизију, потпогнуту од ловачког батаљона.

На путу за Краков ми смо продрли до Мјехова.

У Галицији наша војска пријешавши ријек Вислок заузела је Рјашев, Динов и Лисков.

На кавкаском фронту 26. окт. турске трупе појачане ерзерумским гарнизонам, а предвођене од њемачких официра, обновили су нападе на наше позиције у Кеприкеју, али су биле свуда сузбијене. Једна од наших колона заузела је Каракилисе и Алашкерт.

Овдашње Енглеско Посланство саопштава:

Лондон, 23. октобра. Велико острво Ципар, које је енглеска држава држала у окупацији, анектирано је. Тијем Турска губи велике приходе које је до сад уживала с острва.

Лондон, 27. октобра. Ципарски врховни кадија изјавио је да је велика Британија праведно поступила према Турској, и што је анектирала Ципар.

Јужно-афрички побуњеник генерал Бојерс нападнут је, и том приликом изгубио је мноштво својих људи и све своје вагоне.

Црногорци у Боки

Под горњим натписом доноси милански лист „Коријере де ла Сера“ од овдашњег свог дописника г. Берија ове редове:

Аустријско Приморје од Спича до јужних утврђења Боке Которске било је осуђено да прво приподне у рату с Црном Гором у случају да Аустријанцима не пође за руком да заузму висове, којима Црногорци доминирају цијелим олим предјелом. Тако се догодило да су још прије објаве рата и док је још аустријски посланик био на Цетињу, аустријске трупе у том приморју добиле наредбу да

одмах напусте своја мјеста и што је могуће прије да се премјесте или превезу у Ерцер Нови, уврх Которског Залива. Чим су се они повукли, Црногорци су без по муке умарширали у тај напуштени крај и заузели га. Бригада генерала Ђуровића започела је тек даље од Будве, у околини Грабовца, један низ омањих борби с остацима аустријске војске и успјешно их сатјерала у тврђаве: Грабовац, Радовић и Мамула.

Ја сам на коњу прешао то земљиште, прекривено зеленилом, које су заузели Црногорци. Оно је узано, дуго преко четрдесет километара, а протеже се између мора и високог планинског вијенца, који се на сјеверу завршава Ловћеном. Сва је ова обала — долине, шпиље, меће и брешичи — једна необично обрађена виула. Вртови, паркови, њиве, виноград, па чак и по странама кршевитих брда пење се зеленило шуме и пасишта.

У свом наступању трупе црногорске наилазиле су на много пустих кућа и пустих поља. Сви католици још рано су напустили земљу заједно с властима аустријским, које су раструбиле да ће Црногорци чим дођу почети да се свете католицима, не каже се зашто, и да ће нарочито католици бити и мучени и затварани и убијани. Може се замислити како је на католике утицало то званично протурање лажних страха. Нико не вјероваше православнима, који побјиху та званична заплашавања. Чак неке од њих власт улуту војсци у Нови као та оне, те њихов одлазак још више утврди свијет у званична увјеравања.

— Видите — говораху жандарми — и сами Срби бјеже, јер се боје доласка њихове браће Црногораца.

Крај све те пропаганде ипак би остало неколико породица. Оне бјеху чврсто увјерене да ће их завојевачи поштедјети и да ће моћи остати да чувају поља. Али власт нареди да похapse све њих зато што не вјерују властима, па их као кривце преведоше у Нови! Тај случај учини да се знатан дио приморског становништва даде у бјегство, а власт ликоваше што је успјела у ширењу гласова о грозним и злим Црногорцима.

Међутим, као што је познато, у свему крају који су Црногорци заузели влада потпуни мир и ред.

У овом крају Аустрија није употребљавала свој познати начин политичког дијелења, који за собом оставља дубок траг; али је уводила неке административне функције, којима је ишао на руку сам мјесни елемент. Заузимајући овај узани појас приморски и достижући до барског залива, Аустрији је био главни циљ да удали Црногорце од утврђења бокешких и мора; али на случај рата — као што се и десило — све то приморје, којим доминира гранични планински вијенац, мора се напустити и предати непријатељу у руке. Тако Аустрија напусти мисао да овдје подиже утврђења; док и данас су тамо остаци неких тврђавица турских и друга утврђења, грађини и зидине као одбрана варошке, подизане још за господарства млетачке републике. Сад као остатак старине вриједи помена република Паштровић.

Паштровићи су једна општина којој припадају и грађини Кастел Ластва и Свети Стеван, али та је општина кроз много вјекова била дивља република, која не хтједе никад да призна ничију власт. Њена је независност скоро увијек поштована, и кад год је непријатељ покушавао да је подвлади силом, бивао је увијек одбијан на море или разбијен у планинама. Најзад, уговорима Паштровићи допадоше Аустрији и признаше њену власт, с тим да им она одобри да могу слободно носити оружје као увијек; то је јединствен примјер у свој Аустрији. Сад се они веома радују што је Аустрија почела да губи земљу и градове.

Дневник

Благодарење. Данас у 10¹/₂ час. прије подне одслужено је у Саборној Манастирској Цркви свечано благодарење Богу за досадашње славне побједе руског оружја, чијим је напорима сломијен први замах словенских непријатеља. На благодарењу је присуствовао Његово Вели-

чанство Краљ са Краљевском Владом, дипломатским представницима савезничких држава, официрима Краљевине Србије који су овдје на служби и с многобројним нашим чиновништвом Црква је била пуна побожнога народа оба пола. Пријестоница је била окићена заставама, које су биле истакнуте такође и на Двору као и на посланствима савезничких држава.

Борбе око Грахова. Потоња два дана Аустријанци су јаком снагом опет почели нападати на наше положаје око Грахова. Сви су напади непријатељеви успјешно одбијени. Ми смо у овим борбама имали 7 мртвих и 71 рањених.

Опет аероплани. И јуче су се над Баром појавили аустријски аероплани. Али овога пута нијесу као до сад гађали само постројења у пристаништу, што се донекле може разумјети, већ је један од њих бациса бомбу и на Тополицу дворац Њ. Кр. В. Књаза Насљедника. Бомба је пала на самоме улазу у дворац. Експлозија је била тако силна, да су се на дворцу распрсла сва стакла на прозорима.

† Јелена Шестић. Честити дом нашег уваженог суграђанина г. *Др. Феликса Радичевића*, задесила је нова жалост. У суботу 25. овога мјесеца напрасно је умрла његова сестра, честита старица, *Јелена (Јека) Шестић*, која се, оставши самохрана у дому, повратила била к своме брату и олакшавала му стару и болесну такође самохранички му живот. Колико је добра старица поштована и уважена од грађанства цетињског, показао је њен спровод 25. ов. мјесеца, гдје се бјеше слегло све Цетиње.

Уцвијељеној породици наше сачунаше, а покојници рајско насеље.

Њемачки опсадни топ

Доста занимљиве податке о њемачком топу од 42 сантиметра саопштава у листу „Politiken“ један Данац, техничар, који је радио у једноме њемачком заводу за оружје.

Поред своје дужине од 17 метара, овај топ има своју окружност од 3 метра. Ако се узме у обзир да је сваки топ тежак 20.000 килограма, онда је сасвим јасно зашто су приликом опсаде Анверса Нијемци довели с југа Француске свега два оваква опсадна топа. Њихова огромна тежина највише смета успјешном преношењу, које је могуће још једино на најбољим друмовима. Прелазак преко какве ријеке брзог тока немогућан је, јер ни један понтонски мост није у стању да издржи толики терет.

На свако „эрно“, које је тешко 800 килограма, долази око 400 килограма барута, а сваки метак кошта 38.000 марака.

Највећи број метака, које топ може издржати у току једнога дана, не премаша број 30. Вриједност њихова износи 1.140.000 марака. Ако се томе дода коштање преноса, издржавање послуге, амортизација, онда такав топ кошта дневно 1.250.000 марака. Пошто је загријевање огромно, топ је последице прве стотине метака потпуно онеспособљен. —

ТЕЛЕГРАМИ

Цариград, 25. октобра. Цавид беј, министар финансија, поднио је оставку.

Лондон, 25. октобра. Адмиралитет јавља, да су стигле из њемачког извора вијести о битци на мору у чилским водама између њемачких бродова и једног дијела ескадре адмирала Кродока, и да

је енглески брод „Монмејс“ потопљен, да је један брод оштећен, а да су двије помоћне крстарице утекле. Адмиралитет не прима те вијести као тачне јер ратни брод „Канопус“, који је придан енглеској ескадри, не јавља за сада о томе ништа. Истина је, да је пет њемачких бродова било концентрисано у чилским водама, али од њих су се само три вратила у Валпараизо.

Лондон, 25. октобра. Његова Свјетлост духовни поглавица мухамеданаца и председник муслиманске индијске лиге упутио је посланицу муслиманима у Индији и другим британским покрајинама, којом осуђује акцију Турске и позива муслимане у Британској Царевини да остану послушни и лојални. Низам, хидарбадски старјешина мухамеданаца у Индији, одржао је говор у истом смислу. Објави вице-краља да ће Енглеска и њени савезници поштовати света мјеста у Индији примљена је радосно и све новине једнодушно осуђују акцију Турске и изражавају своју оданост Британској Царевини.

Лондон, 25. октобра. Јужно-афричка побуна угушена је сасвим. Народ Египта примио је мирно објаву опсадног стања. Шеф египатске либералне партије изјавио је да захваљује енглеској влади на заштити којом ће се Египат спасти варварске њемачке најезде и судбине Лувена и Ремса. Арапи су увјерили генерала Мекевела о својој оданости. Г. Аскит је обишао њемачке заробљенике, који су га у срдно поздравили. То ће најбоље утјерати у лаж тврђење Њемачке о злостављању заробљеника. Белгијски званични извјештај тврди, да се Нијемци повлаче с лијеве обале Изера. То исто јавља и Волфов Биро.

Атина, 25. октобра. Турци су потопили један мали грчки пароброд под заставом енглеском у Адалији. Грци из Смирне развјегли су се куд који. У Смирни и Вурни велика паника. Један енглески торпидер отишао је у Адалију да узме енглеског консула. Турске власти га нијесу хтјеле издати. Турци журно утврђују Адалију под руковођењем њемачких официра.

Ваљево, 26. октобра. 25. октобра последице снажне артиљеријске ватре којом је непријатељ тукао наше положаје код Јагодње, Гучева и Борање почели су на овој линији огорчени бојеви. Овога истога дана око 8 часова прије подне непријатељ је са великом снагом напао наше положаје код Шапца. У жестокој борби, која се развила испадима једнога нашега пука, непријатељ је био приморан на повлачење на своје полазне положаје. Непријатељ је оставио на разбојишту преко 1000 љешева. 500 од тих љешева лежи пред фронтом овога пука, који је извршио испад. Поред тога овај је пук заробио једног официра и око 100 војника. Истога дана од 5 часова изјутра до 5 часова у вече непријатељ је тукао снажном артиљеријском ватром наше положаје код села Добрича и Јевремовца и затим предузео снажан напад пјешадијом, али су наше трупе, показујући под нијужаснијом артиљериском ватром чуда од храбрости и издржљивости, мирно дочекале све непријатељске нападе и енергично их одбиле. Непријатељ је у овој борби претрпио велике губитке. Код Биограда једно непријатељско извиђачко одјељење покушало је пријелаз на нашу обалу, али је овај осујећен. На осталим фронтовима није се десило ништа значајније.

Лондон, 26. октобра. Службени телеграм описује акцију британских

трупа у Фландрији и њиме се одаје нарочито признање лондонском пуку за сјајни јуриш на бајонет. Овај је пук један од првих територијалне британске војске састављен искључиво од добровољаца из свијех друштвених класа. Њему ће слѣдовати многи други пукови исто тако састављени, и они су већ спремни да ступе у борбу.

Осим нове Киченерове војске такође се припрема још један милијон војника. (Рајтер).

Лондон, 26. октобра. Муслиманска свечаност у Калкути извршена је 27. октобра у најљепшем миру. Испала је сјајно, и сви су оце принијели молитве за успјех и побједу британског оружја. — (Рајтер).

Лондон, 27. октобра. (Званично) Да не би било прекида прекоморске трговине услед сувишног повишења цијена, које се могу десити због високе стопе осигурања, енглеска влада је већ примила пројект осигурања за лађе, по коме је влада ријешила да стопа осигурања не смије пријећи 5 од сто. Овај пројект ступио је у живот већ од прије три мјесеца и крај све активности њемачких крстарица. Било је могуће да се сведе такса осигурања, која је сада 2 од сто.

Њемачки илустровани листови доносе слике француских и белгијских заробљеника, који су употребљени на радове одређене противу њихових сународника. Ово је противно правилима и међународним споразумима.

Ваљево, 28. октобра. Послије тродневне огорчене борбе наше трупе са Гучева напустиле су 25. окт. досадање положаје ове линије. Повлачење наших трупа извршено је без узнемиравања од стране непријатеља, који је у овим тродневним борбама претрпио силне губитке. Овога истога дана непријатељ је наново напао наше положаје југоисточно од Шапца, али је и овога пута његов напад енергично одбијен. На осталим дијеловима фронта није се десило ништа значајније.

Ваљево, 28. октобра. 26. окт. непријатељ је у два маха напао наше положаје југоисточно од Шапца, али је оба пута одбијен са великим губитцима. Јуче 27. окт. непријатељ је рано из јутра успио да код Смедерева пребаци шест батаљона пјешадије са два митраљеза. Овај пријелаз био је потпуно немогућ артиљеријом на лијевој обали Дунава и на смедеревском острву. Наше трупе, које су браниле пријелаз, пустиле су испрва непријатеља да нешто мало продре на наше земљиште, па су онда снажно нападе. Овај против напад почет је око 2 и 30 час. по подне а завршен око 4 и по по подне потпуним поразом непријатеља. Што од непријатељских војника није погинуло, или се у Дунаву подавило, или је пало нама у руке. Заробљено је око 2000 војника и 6 официра, међу којима се налази и један пуковник. Поред тога заплијењена су оба митраљеза непријатељска. У овом против нападу поред осталих трупа, које су се сјајно држале, учествовали су наши храбри Вардарци.

Рим, 28. окт. Важност руске побједе на ријечи Сани је много већа него што је у први мах изгледало. Поред заробљеника, о којима је већ јављено, Руси су у последњим бојевима заробили још 130 аустријских официра и 12.000 војника. У једном боју на југу од Пшемисла Руси су заробили још неколико хиљада Аустријанаца. Аустријанци појачавају одбрану Пшемисла. Руска коњица ушла је у Познањ и разорила је њемачку жељезницу код Калиша.

У Јерменији Руси продиру на Ерзерум.

Енглези су заузели ушће Еуфрата на Перзијском Заливу.

Јапанске ратне лађе дале су се у потјеру за њемачком флотом у Тихом Океану. (Нар. извјештај).

Велики кадија острва Кипра, пошто је прочитао експозе о односима турско-енглеским, дао је мишљење да је Енглеска у своме праву, што је предузела све мјере противу Турске и да Енглеска има право да анектује острво Кипар.

Јужно-афричка влада јавља, да су Бојерсова бунтовничка одјељења била нападнута од владиних трупа, да су владине трупе заробиле 350 бунтовника и заплијењиле њихов сав транспортни материјал. Изгледа да су се многи бунтовници показали за своје дјело и изјављују да су били заведену од својих шефова.

Лондон, 28. окт. У току једнога говора у Лондону г. Черчил је казао, да Енглеска и ако има претежности и по снази и по броју лађа у својој флоти, има да испуни много шири задатак него ли њени непријатељи. Енглеска marina има задатак да осигура безбједност трговачких путова и свјетској трговачкој пловидби, да их заштити од великог броја опасности и ратних средстава, која до сада никада нијесу била у употреби код цивилизованих народа. Други посао енглеске marine састоји се у транспортовању војника до бојишта. Трудиће се да све то вријеме одржи и да заштити енглеску трговину у свима дијеловима свијета.

Цариград, 28. октобра. Белгијски посланик, пошто је примио путне исправе, отпутовао је данас. Америчке Сједињене Државе штитиће интересе белгијских поданика.

Петроград, 28. окт. Њемачки губитци на руском фронту су врло знатни. У извјесним четама једва је преостало по 80 људи.

У ноћи од 20. окт., код Млаве, једно одјељење од 40 козака напало је изненада на једну истакнуту непријатељску чету, посјекло 40 војника, а 12 заробило заједно са официром. При томе су козаци изгубили само двојицу мртвих и имали тројицу рањених.

Број аустријских дезертера све више расте. Сви тврде да постоји велика неслога између Аустријанаца и Нијемаца, и да су њемачки губитци огромни.

Рим, 29. окт. Енглески листови јављају, да су Французи изненада наишли на један воз, који је преносио један њемачки мортир од 42 цм, и да су га одузели. Изгледа да је с њим заробљена цијела послуга инжињера из фирме Крупове.

Један коминике руски јавља, да су Руси у Источној Пруској потисли Нијемце код Вирбалена и да су напредовали до Сталупена на лијевој страни Висле. Руси су ушли на њемачко земљиште и уништили су жељезницу код станице Плешен.

ОГЛАСИ

